

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Scrúdú na hArdteistiméireachta, 2017

EACNAMAÍOCHT BHAILE – EOLAÍOCH AGUS SÓISIALTA

ARDLEIBHÉAL

STAMPA AN IONAIÐ

DÉ CÉADAÍN, 7 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 go dtí 4.30

280/320 MARC

Treoracha d'Iarrthóirí

- Roinn A** Tá **dhá cheist déag** sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **deich** gceist ar bith a fhreagairt.
Tá **6** mharc ag gabháil le gach ceist.
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá ann dóibh ar an scrúdpháipéar.
- Roinn B** Tá **cúig** cheist sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **Ceist 1** agus **dhá cheist** ar bith eile a fhreagairt.
Tá **80** marc ag gabháil le **Ceist 1**.
Tá **50** marc an ceann ag gabháil leis na **Ceisteanna 2, 3, 4 agus 5**.
Scríobh do chuid freagraí sa fhreagarleabhar ar leith atá curtha ar fáil.
- Roinn C** Tá **trí** cheist sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **ceist amháin** ar ábhar roghnach a fhreagairt,
ar a n-áirítear **cuid (a)** den cheist sin mar aon le **cuid (b)** nó **cuid (c)**.
Iarrthóirí a chuir isteach obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh le haghaidh a scrúdaithe, is í an cheist faoi Ábhar Roghnach 2 an t-aon cheist as an roinn seo a gceadaítear dóibh tabhairt fúithi.
Tá **80** marc an ceann ag gabháil leis na hábhair roghnacha **1** agus **3**.
Tá **40** marc ag gabháil le hábhar roghnach **2**.
Scríobh do chuid freagraí sa fhreagarleabhar ar leith atá curtha ar fáil.

Ní mór duit do scrúdpháipéar a thabhairt ar ais le do fhreagarleabhar ag deireadh an scrúdaithe.

Roinn A

Freagair **deich** gceist ar bith as an roinn seo.
Tá 6 mharc ag gabháil le gach ceist.
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá ann dóibh.

1. Is iad na haimínaigéid bloic thógála na próitéine.
Mínigh **gach** ceann de na téarmaí seo a leanas **agus** tabhair sampla díobh: (6)

Aimínaigéid riachtanacha _____

Sampla _____

Aimínaigéid neamhriachtanacha _____

Sampla _____

2. Déan cur síos ar an tslí a dtéann an geilitíniú i bhfeidhm ar stáirse. (6)

Tabhair **dhá** shampla sa chócaireacht den gheilitíniú.

(i) _____ (ii) _____

3. Tabhair breac-chuntas ar an ról atá ag Údarás Sábháilteachta Bia na hÉireann (FSAI) i dtionscal an bhia. (6)

4. Comhlánaigh an tábla seo a leanas ó thaobh na hainéime de. (6)

Cúis	
Iarmhairt na heaspa	
Beart ceartaitheach	

5. Mínigh **gach** ceann díobh seo a leanas: (6)

Pacáistiú in atmaisféar modhnaithe _____

Pacáistiú in-bhithmhille _____

6. Ainmnigh **dhá** bhaictéir choitianta a nimhíonn bia **agus** déan cur síos orthu. Bain úsáid as na ceannteidil thíos. (6)

Baictéir nimhithe bia	Cur síos / tréith	Gnáthóg

7. Mínigh an próiseas *coipeadh*. (6)

Ainmnigh **dhá** fhotháirge de chuid an choipthe.

(i) _____ (ii) _____

8. Comhlánaigh an tábla thíos ó thaobh bainne a phróiseáil. (6)

Próiseas	Teocht	Am	Iarmhairt
Ultraí-Theaschóireáil			

9. Ainmnigh **trí** ghné / chéim i mbainistíocht acmhainní teaghlaigh. (6)

Tabhair **dhá** shampla i saol an teaghlaigh ina mbíonn scileanna bainistíochta ag teastáil.

(i) _____

(ii) _____

10. Mínigh **gach** ceann díobh seo a leanas: (6)

Préimh árachais _____

Polasaí árachais _____

11. Ainmnigh **trí** íocaíocht leasa shóisialta atá ar fáil do dhaoine aonair. (6)

(i) _____

(ii) _____

(iii) _____

12. Cén chosaint a chuireann an tAcht um Fhaisnéis do Thomhaltóirí, 1978 / An tAcht um Chosaint Thomhaltóirí, 2007 ar fáil don tomhaltóir? (6)

(i) _____

(ii) _____

Roinn B

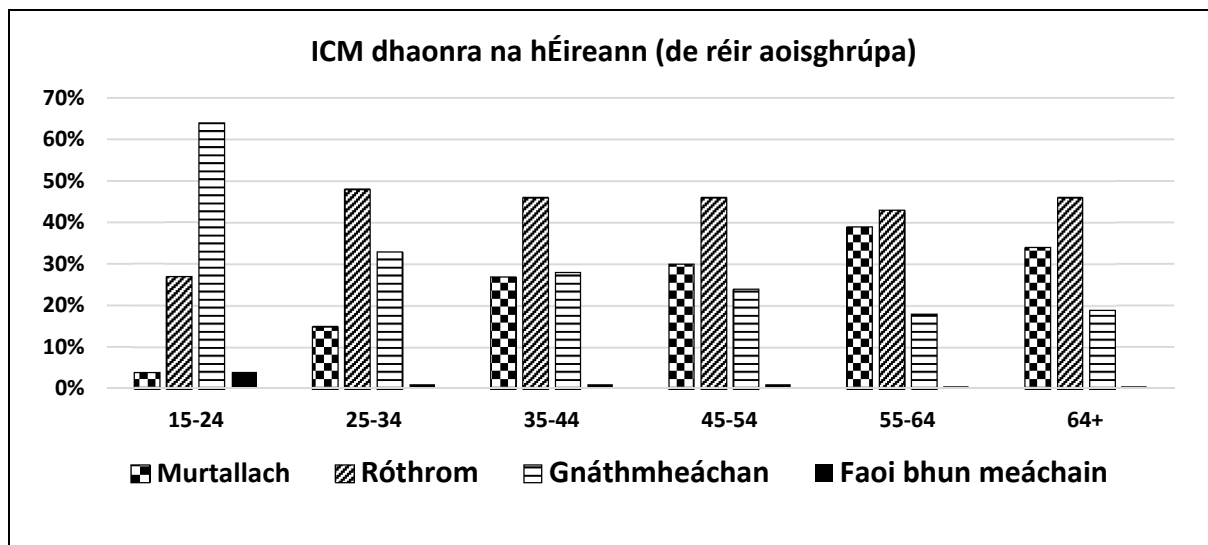
Freagair **Ceist 1** agus **dhá cheist** ar bith eile as an roinn seo.

Tá 80 marc ag gabháil le Ceist 1. Tá 50 marc an ceann ag gabháil leis na Ceistanna 2, 3, 4 agus 5.

1. De thoradh ardú a bheith ag teacht ar líon na ndaoine atá róthrom agus murtallach (otrach), is mó an t-ualach atá á chur ar dhaoine aonair agus ar an tsochaí. I láthair na huaire, tá seisear as gach deichniúr fásta agus leanbh amháin as gach ceathrar róthrom nó murtallach.

(A Healthy Weight for Ireland: Obesity Policy and Action Plan 2016 – 2025)

Is tomhas caighdeánaithe é an tInnéacs Corpmhaise (ICM) a úsáidtear chun meastachán a dhéanamh ar cé acu faoi bhun meáchain, ag an ngnáthmheáchan, róthrom nó murtallach atá duine.

- (a) Agus tú ag baint úsáide as an eolas sa chairt, déan trácht agus tabhair mionchuntas ar na difríochtaí san innéacs corpmhaise sna haoisghrúpaí éagsúla de dhaonra na hÉireann. (20)
- (b) Déan *carbaihiodráití* a aicmiú.
Agus tú ag tagairt do **gach** aicme díobh luaigh:
- an fhoirmle cheimiceach
 - samplaí
 - foinse sa bhia. (15)
- (c) Mínigh **trí** airí atá ag siúcra agus an úsáid a bhaintear as gach airí díobh sa chócaireacht. (15)
- (d) Déan measúnú ar na slite a dtéann ionghabháil ard siúcra i bhfeidhm ar an gcorp. (10)
- (e) **Tá ráta an mhurtaill in Éirinn ag méadú cé gur féidir é a chosc.**
Tabhair breac-chuntas ar **chúig** straitéis chun ionghabháil an tsiúcra a laghdú, is féidir a chur san áireamh nuair a bhíonn bia á cheannach **agus** á ullmhú. (20)

2. Táirgeann Éire níos mó cáiseanna feirme éagsúla per capita ná aon tír eile ar domhan. Tá clú agus cáil orainn thar lear mar gheall ar ardchaighdeán na cáise, agus easpórtálann Éire 90% den cháis a tháirgeann sí. (An Chomhairle Náisiúnta Déiríochta)

- (a) Déan measúnú ar luach cothaitheach na cáise **agus** ar ionchur diaitéiteach na cáise sa réim bia. (20)
- (b) Déan cur síos ar tháirgeadh cáise.
Déan tagairt dóibh seo a leanas:
- céimeanna na táirgeachta
 - pacáistiú agus lipéadú. (18)
- (c) Pléigh an ról atá ag táirgeoirí ceardaí / gnólachtaí beaga i dtionscal bia na hÉireann. (12)

3. Is eispéireas é ‘blas’ a bhfuil baint ag níos mó ná céadfa amháin leis.

- (a) Pléigh an tionchar a bhíonn ag na céadfaí nuair a bhíonn bia á roghnú, á chócaráil agus á ithe. (16)
- (b) Tabhair breac-chuntas ar **cheithre** thoisc atá riachtanach le tástáil anailíse céadfaí a dhéanamh. (16)
- (c) Scríobh mionchuntas ar *thástáil difríochta* **amháin** a úsáidtear i dtionscal an bhia.
Déan tagairt dóibh seo a leanas:
- ainm na tástála
 - aidhm
 - cur i bhfeidhm. (18)

4. Tá gá ag gach duine againn le teach: áit shábháilte chompordach i bpobal taitneamhach inbhuanaithe; áit le clann a thógáil más mian linn agus le dul in aois go suaimhneach.

(Straitéis na Tithíochta Sóisialta, 2020)

(a) Déan anailís ar na tosca a mbíonn tionchar acu ar roghanna tithíochta.

Déan tagairt dóibh seo a leanas:

- tosca socheacnamaíocha
- tithíocht a bheith ar fáil
- polasaí náisiúnta tithíochta. (18)

(b) Tabhair breac-chuntas ar na coinníollacha nach mór a shásamh le bheith i dteideal morgáiste a fháil. (16)

(c) Ainmnigh cineál morgáiste **amháin** atá ar fáil do cheannaitheoirí tithe agus déan cur síos air. (16)

5. Tá an pósadh an-choitianta in Éirinn go fóill. In 2015, ba shearmanais reiligiúnacha iad formhór na bpóstaí (66.3%). Ba iad na searmanais shibhialta an rogha ba choitianta do shearmanais phósta neamhreiligiúnacha (28%). Le blianta beag anuas, tháinig méadú ar an líon póstaí a dhéanann an Cumann Daonnachach, 5.7% díobh a dhéanann siad anois.

(An Phríomh-Oifig Staidrimh, 2016)

(a) Tabhair breac-chuntas ar an éagsúlacht póstaí atá ann sa lá atá inniu ann. (16)

(b) Pléigh na buntáistí a bhaineann le cúrsaí réamhphósta do lánúineacha atá ag ullmhú le pósadh. (16)

(c) Déan measúnú ar **gach** ceann de na roghanna seo a leanas atá ar fáil do lánúineacha a mbíonn deacrachtaí acu ina bpósadh:

- comhairleoireacht pósta
- idirghabháil teaghlaigh
- idirscaradh dlíthiúil. (18)

Roinn C

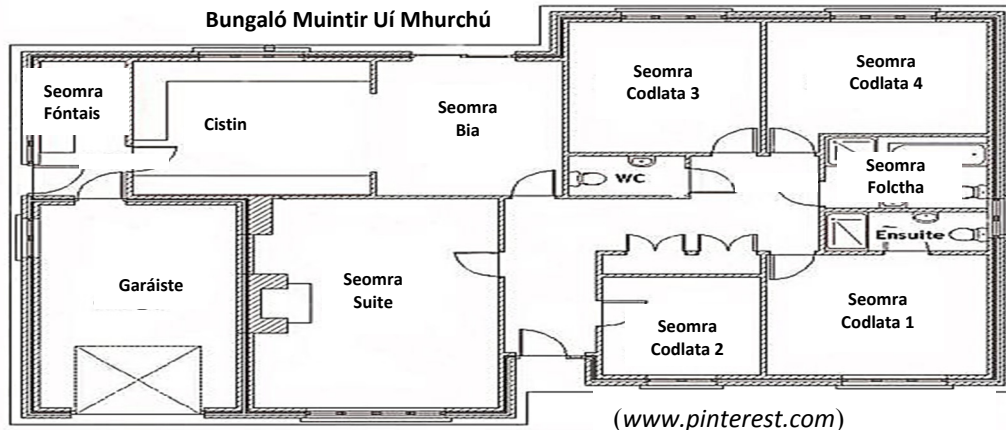
Freagair **ceist roghnach amháin** as an roinn seo.

Iarrthóirí a chuir isteach obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh le haghaidh a scrúdaithe, is í an cheist faoi **Ábhar Roghnach 2, an t-aon cheist** as an roinn seo a gceadaítear dóibh tabhairt fúithi.

Ábhar Roghnach 1 – Dearadh agus Bainistíocht Tí (80 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo **1(a) agus 1(b) nó 1(c)** a fhreagairt.

- 1.(a) Tá Muintir Uí Mhurchú ina gcónaí i mbungaló lena mbeirt pháistí, Seán (11 bhliain d'aois) agus Eimilé (4 bliana d'aois).**

- (i) Déan oiriúnacht an tí a mheas i dtaca le riachtanais an teaghlaigh anois agus amach anseo. Mol athruithe, má tá gá leo. (20)
- (ii) Luaigh neamhéifeachtúlachtaí fuinnimh a d'fhéadfadh a bheith i dteach **agus** mol straitéisí le feabhas a chur orthu. (15)
- (iii) Scríobh nóta eolais faoin teastas Rátáil Fuinnimh Foirgnimh (BER). (15)

agus

- 1.(b) Chomh fada agus is féidir, beidh fáil ag gach teaghlach in Éirinn ar thithíocht atá sábháilte agus ar ardchaighdeán a bheidh oiriúnach dá gcuid riachtanas agus a bheidh ar fáil ar phraghas réasúnta i bpobal inbhuanaithe.** (Ráiteas Físe: An Roinn Tithíochta, Pleanála, Pobail agus Rialtais Áitiúil)

- (i) Déan measúnú ar leordhóthanacht an tsoláthair de thithíocht shóisialta in Éirinn. (18)
- (ii) Déan trácht ar an tábhacht a bhaineann le **gach** ceann de na seirbhísí seo a leanas d'fhorbairtí tithíochta nua:
- scoileanna
 - iompar
 - bailiú bruscair.
- (12)

nó

- 1.(c) Tá sé ríthábhachtach go mbeadh aerú ceart ann ar mhaithe le sláinte agus compord an teaghlaigh.**

- (i) Tabhair breac-chuntas ar an tábhacht a bhaineann le haerú sásúil a bheith sa teach. (12)
- (ii) Mol modh nádúrtha aeraithe **amháin** agus modh saorga aeraithe **amháin** a bheadh oiriúnach do chistin / seomra comhludair. Mínigh an bunphrionsabal a bhaineann le **gach** modh acu. (18)

Ábhar Roghnach 2 – Teicstílí, Faisean agus Dearadh (40 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo **2(a)** agus **2(b)** nó **2(c)** a fhreagairt.

- 2.(a)** Is ráiteas suntasach stíle iad éadaí aclaíochta anois mar gheall ar an treocht faisin *athleisure*. Bíonn daoine de gach aois ag caitheamh éadaí aclaíochta i rith an lae go léir.

(www.marieclaire.com)

- (i) Déan trácht ar an bhfeisteas a thaispeántar sa phictiúr thuas. Déan tagairt dóibh seo a leanas:
- compord
 - meallacht aeistéitiúil
 - treocht faisin reatha.
- (15)
- (ii) Pléigh an tionchar a bhíonn ag ceannródaithe **agus** ag na meáin ar chúrsaí faisin.
- (10)

agus

- 2.(b)** Is é atá i gceist le cumasc ná snáithíní éagsúla a nascadh le chéile le tréith inmhianaithe a chur isteach sa táirge.

Scríobh próifíl ar fhabraic chumaisc **amháin**.

Déan tagairt dóibh seo a leanas:

- táirgeadh snáithíní
 - airíonna fabraice
 - feidhmeanna.
- (15)

nó

- 2.(c)** Tá tionscal na dteicstílí agus an fhaisin faoi thionchar an mhargaidh, agus tá leibhéal arda scile, samhlaíochta agus cruthaitheachta i gceist leis.

- (i) Tabhair breac-chuntas ar conas a chuirtear tionscal faisin na hÉireann chun cinn sa bhaile agus thar lear.
- (9)
- (ii) Ainmnigh deis ghairm bheatha **amháin** i dtionscal na dteicstílí agus an fhaisin **agus** tabhair sonraí fúithi.
- (6)

Ábhar Roghnach 3 – Staidéar Sóisialta (80 marc)

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo **3(a)** agus **3(b)** nó **3(c)** a fhreagairt.

- 3.(a)** Tá an dífhostaíocht in Éirinn ag an leibhéal is ísle anois ó bhí mí na Nollag 2008 ann. Tá titim de 52% ar líon iomlán na ndaoine dífhostaithe ó baineadh amach an líon ab airde, 327,000 in 2011.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Rátaí dífhostaíochta in Éirinn	15.1%	14.1%	12.2%	10.2%	8.9%	7.2%

(The Irish Times, 2016)

- (i) Déan trácht ar on eolas atá tugtha thuas agus déan anailís ar cén fáth gur athraigh na rátaí dífhostaíochta in Éirinn. (20)
- (ii) Pléigh na slite a dtéann an dífhostaíocht i bhfeidhm ar dhaoine aonair, ar theaghlaigh agus ar an tsochaí. (20)
- (iii) Ainmnigh scéim **amháin** leis an gcaiteachas a laghdú do theaghlaigh ar ioncam íseal agus tabhair sonraí fúithi. (10)

agus

- 3.(b)** Tá céatadán na bhfear níos mó ná céatadán na mban sa lucht saothair.

- (i) Déan anailís ar na tosca a mbíonn tionchar acu ar rannpháirtíocht na mban i gcúrsaí fostaíochta. (15)
- (ii) Déan trácht, agus tabhair mionchuntas, ar na roghanna maidir le cúram leanaí atá ar fáil do thuismitheoirí a bhíonn amuigh ag obair. (15)

nó

- 3.(c)** Tá líon na ndaoine atá ag dul ar imirce fós ard, cé go bhfuil feabhas ar an geilleagar agus titim i gcúrsaí dífhostaíochta.

- (i) Is minic a bhogann daoine ó áit go háit ar thóir oibre, pléigh an tionchar a bhíonn aige sin ar dhaoine aonair agus ar a dteaghlaigh. (20)
- (ii) Tabhair breac-chuntas ar conas a bhíonn tionchar ag eitic oibre duine ar an dearcadh a bhíonn aige nó aici ar an obair. (10)

Leathanach Bán